

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT:
Parohiile : . . . . . 200 Lei
Particulari : . . . . . 160 Lei
Membrii Agrului . . . . . 100 Lei

VALERIU TRAIAN FRENȚIU

DIN MILA BUNULUI DUMNEZEU ȘI GRAȚIA SFÂNTULUI SCAUN APOSTOLIC AL ROMEI EPISCOP ROMÂN
UNIT AL ORĂZII

Cetitorilor dar și binecuvântare dela bunul Dumnezeu.

„Pentru înmulțirea fărădelegii dragostea multora va răci. Iară cel ce va răbda până în sfârșit acela se va mântui.” (Mt, 24, 12—13.)

Iubiților Frați și Fii,

Cu multă bucurie Vă anunț, că On. Guvern prin o lege a desființat societatea secretă numită „Francmasoneria” și a închis toate cele 118 loje, ce le avea în Capitală și în diferite orașe de pe teritoriul României, oprind pentru viitor înființarea și existența oricărei societăți secrete. De un veac și jumătate Francmasoneria a lucrat în întreaga Europă în secret, silindu-se să producă războaie grave, dușmăni între neamuri, clase sociale și indivizi și mai în urmă prin comunism să distrugă biserici și mănăstiri, să omoare nu numai Episcopi, Preoți, Călugări și Călugărițe, dar și pe Creștinii buni, cari fără trică își împlinesc datorințele lor față de Dumnezeu. Tot ei au provocat războiul mondial crezând, că vor putea să stăpânească lumea, dar singur numai în Rusia au putut ajunge la putere. Ei au dictat pacea și au stilizat așa tratatele, ca să poată îndemna pe cei învinși să ceară revizuirea spre a reprimi ceea ce pe dreptate li s'a luat și astfel să învrăjbească din nou popoarele Europei. Le-a succes mai nou să provoace război civil în Mexic și Spania și se silesc a lua stăpânirea în Franța și apoi în celelalte state. Se pare că se împlinesc zilele prorocite în Sfânta Carte: „se va scula limbă pe limbă și împărăție pe împărăție și vor fi ciume și foamete și cutremure pe alocurea. Ci acestea toate sunt începătura durerilor. Atunci vă vor da pe voi întru nevoi, și vă vor omori și veți fi urâți de toate neamurile pentru numele

meu. Și atunci se vor sminti mulți și se vor vinde unul pe altul și va urî unul pe altul. Și mulți proroci mincinoși se vor scula și vor înșela pe mulți și pentru înmulțirea fărădelegii dragostea multora va răci. Iară cel ce va răbda până în sfârșit acela se va mântui” (Mt. 24, 7—13).

Inchiderea lojelor francmasone și oprirea tuturor societăților secrete poate fi un început de viață mai creștinească și poate, că așiftarea la ură a unuia contra altuia, se va face mai pe ascuns, dar nu va înceta, până ce nu vom fi pătrunși toți de adevărata învățătură a Mântuitorului nostru Isus Cristos și nu vom începe a arăta cu fapta dragostea noastră față de Dumnezeu și față de aproapele nostru, și până ce nu ne vom ruga zilnic și neîncetat, ca bunul Dumnezeu să ne ierte păcatele și să ne scape de aceste pedepse, dăruindu-ne darul dragostei, ca să ne putem împlini totdeauna toate datorințele noastre de creștin. Drept aceea, Iubiților, să urmăm îndemnul Sf. Ioan, care a fost Apostolul adevăratei dragoste creștinești: „vedeți ce fel de dragoste ne-a dat nouă Tatăl, ca fiii lui Dumnezeu să ne numim și să fim. Pentru aceasta lumea nu ne cunoaște pe noi, pentrucă nu l-a cunoscut pe Dânsul. Iubiților, acumă fiii lui Dumnezeu suntem și încă nu s'a arătat ce vom fi. . . și știți, că el s'a arătat, ca să ridice păcatele noastre, și păcat întru el nu este. Tot cel ce petrece întru dânsul, nu păcătuiește, tot cel ce face păcatul, nu l-a văzut

pe el, nici nu l-a cunoscut. Fiilor nimenea să nu vă înșele pe voi. Cel ce face dreptatea, drept este, precum și acela drept este. Cel ce face păcatul, din diavolul este, căci diavolul păcătuiește dintru început. Spre aceasta s'a arătat Fiul lui Dumnezeu ca să strice lucrurile diavolului. Tot cel născut dela Dumnezeu, păcat nu face, căci sămânța lui întru dânsul rămâne și nu poate păcătui, pentru că din Dumnezeu s'a născut. Întru aceasta sunt arătați fiii lui Dumnezeu și fiii diavolului; tot cel ce nu face dreptate și cel ce nu iubește pe fratele său, nu este dela Dumnezeu, căci aceasta este porunca, carea o ați auzit dela început, ca să ne iubim unul pe altul; nu precum Cain era din cel rău, și a ucis pe fratele său. Și pentru care pricină l-a ucis? Pentru că lucrurile lui erau rele, iară ale fratelui său drepte. Nu vă mirați, Frații mei, de vă urește pe voi lumea. . . . Tot cel ce urește pe fratele său ucigător de oameni este și știți, că tot ucigașul de oameni nu are vieța de veci întru sine. Întru aceasta am cunoscut dragostea lui Dumnezeu, că el și-a pus sufletul său pentru noi, și noi datorii suntem pentru frați să ne punem sufletele. Iară cel ce are avuția lumii acesteia și vede pe fratele său având lipsă și-și închide inima sa de către dânsul, cum rămâne dragostea lui Dumnezeu întru dânsul? Fiii mei să nu iubim cu cuvântul, nici cu limba, ci cu fapta și cu adevărul. Și întru aceasta cunoaștem că suntem din adevăr și înaintea lui ne vom liniști inimile noastre . . . nădejde avem la Dumnezeu, și orice vom cere, vom primi dela dânsul, pentru că păzim poruncile lui, și cele plăcute înaintea lui facem. Și aceasta este porunca lui, ca să credem întru numele Fiului său Isus Cristos și să ne iubim unul pe altul, precum el ne-a dat poruncă". (I. Ioan 3).

Mai nou locuitorul Mântuitorului nostru Isus Cristos aci pe pământ, Sfântul Părinte Papa Piu XI ne îndeamnă zicând: „Acum toți oamenii de adevărată bunăvoință trebuie să iasă din nepăsarea incoloră de până aci. E un strașnic imperativ al vremii să-și împlinescă fiecare datorința ce-l așteaptă: să fie mai bun cu aproapele și în cercul său de influință să facă tot posibilul și imposibilul pentru ca soarta grea a semenilor săi să se ușureze. Va fi spre mărirea acestor vremuri dacă își va înțelege chemarea epocală și va lucra cu toată căldura inimii sale pentru alinarea mizeriei din lume. Eu unul sunt sigur că după trecerea înfricoșatei crize mondiale ce tocmai bântue, lumea va fi mai frumoasă și mai bună și contemporanii noștri vor fi provăzuți mai bine

cu toate celea de lipsă unei vieți mai frumoase și mai bune".

Ca vieța aceasta mai frumoasă și mai bună prorocită de Părintele nostru comun să vină cât mai neîntârziat și ca bunul și milostivul Dumnezeu să păzească toate Parohiile și Filialele noastre, toate orașele și satele, Patria noastră iubită și întreaga Europă, de ciumă, de foamele, de cutremur, de gaze și de foc, de sabie, de bombe și de alte explosibile, de războiul dintre noi și de venirea altor neamuri asupra noastră; și pentru ca blând și milostiv și lesne-iertător să fie bunul și iubitorul de oameni Dumnezeu nostru și să întoarcă toată mânia, ce este pornită împotriva noastră, și să ne scape de urgia, care pe dreptate e asupra noastră și să se îndure spre noi, — lăsăm și prin aceasta ordonăm, ca în toate Duminecile și sărbătorile din Paresimile acestui an, cari le începem, în fiecare biserică din Parohii și filiale, după masă sau seara, după cum e potrivit pentru fiecare comună, adunându-se toți credincioșii în frunte cu Preotul, iar în filiale sub conducerea cantorului, să se cânte Paraclisul sau rânduiala canonului de mângăiere celui mic, către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, izvorul îndurărilor, mângăierea celor ce plâng, căutarea celor pierduți, puternică și neîncetată mijlocitoare către Dumnezeu, care foarte iubește neamul creștinesc și stă bună pentru îndreptarea noastră. Că nimenea care a nădăjduit întru Dânsa nu a fost rușinat și prin dânsa îmblânzind pe Dumnezeu, nu este părăsit. Pentru aceasta rugăm bunătatea ei cea nemăsurată să ne dea mână de ajutor și să ceară dela Fiul Ei și Dumnezeu, iertarea păcatelor noastre celor grele, încetarea lăcomiei, urei, pizmei și necredinței dintre popoarele lumii acesteia, dintre tiii neamului nostru, dintre credincioșii Parohiilor noastre și din sufletul nostru al tuturor, și să se sălășluiască în noi credința adevărată și iubirea curată a lui Dumnezeu și a aproapelui și să urmăm sfatul Sfântului Apostol al dragostei adevărat creștinești, care ne zice: „Iubiților să ne iubim unii pe alții, căci dragostea din Dumnezeu este; și tot cel ce iubește, din Dumnezeu este născut și cunoaște pe Dumnezeu, căci Dumnezeu dragoste este. Întru aceasta s'a arătat dragostea lui Dumnezeu întru noi, că pe Fiul său, cel unul născut l-a trimis Dumnezeu în lume ca să viem printr'insul. Întru aceasta este dragostea, nu pentru că noi am iubit pe Dumnezeu, ci pentru că el ne-a iubit pe noi, și a trimis pe Fiul său curățire pentru păcatele noastre" (I. Ioan 4, 7—10). Având această dragoste și văzând suferințele lui Isus luate asupra

sa din dragoste față de noi, cu dragoste vom suferi toate necazurile din lumea aceasta, pe care bunul Dumnezeu ni le trimite ca pedepse pentru păcatele noastre, știind că am merita și mai mari pedepse. Răbdând astfel până în sfârșit ne vom mântui. Amin.

Darul Domnului Nostru Isus Cristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Spiritului Sfânt să fie cu voi cu toți. Amin.

Dat în reședința Noastră din Oradea, la 15 Martie, începutul S. Paresimi din anul Domnului 1937, iar al Episcopatului Nostru al 25-lea.

† Episcop VALERIU TRAIAN.

Zilele mântuirii.

Reflexii pentru Postul Mare.

Trecând sărbătorile Nașterii Domnului, Biserica, în ciclul său liturgic, se îndreaptă cu gândul spre zilele închinare amintirii patimilor înfricoșate ale Fiului lui Dumnezeu, ale morții și slăvitei sale învieri. Și precum a pregătit sufletele fiilor săi pentru Crăciun așa le pregătește și pentru marele praznic al Învierii Domnului prin S. Paresimi, în amintirea celor 40 de zile petrecute de Isus în pustie în reculegere, rugăciune și ajun; prin timpul de pocăință, vremea bineprimită, zilele mântuirii.

Pocăința e la temelia oricărui progres spiritual. A spus-o aceasta Isus și o spune Biserica. În limbajul creștinesc ea însemnează înfrângerea inimii și înfrânarea trupului. Cine obișnuiește să citească și mai ales să mediteze Evanghelia, își poate da ușor seama ce este aceasta înfrângere a inimii din mișcătoarele pagini de milostenie, ca aceea a fiului răătăcit, a Magdalenei, a lui Zaheiu, și a pocăinței lui Petru.

Întoarceți-vă la mine cu toată inima voastră. Iată scopul pocăinței din Paresimi. Păcatul este adevăratul vrăjmaș al sufletului, întru cât ne desparte de Creator și ne aruncă în brațele făpturilor. Ne desparte de Dumnezeu, care este viață și ne afecționează de persoane și de lucruri, cari nu pot să aducă decât moarte sufletului. Pocăința e o reîntoarcere și în aceeași vreme o reparațiune. Ne desparte de faptură pentru a ne uni cu Creatorul. Este prin urmare o adevărată întoarcere. Ea începe în inimă, care, conștientă de propriul păcat, e copleșită de zăpăceală și de rușine în fața propriei mizerii și nerecunoștințe, simte amară părere de rău și se hotărăște prin propus tare să reia drumul ascultării și al dragostei lui Dumnezeu cel răstignit pentru păcătoși. La aceasta îndreptare însă, se cere liniște, reculegere, rugăciune. Sufletele, mai ales azi, sunt prea risipite, prea ocupate și preocupate de mii și mii de griji pământești, de aceea cu greu ajung să-și recunoască singure starea nenorocită în care se

afală și felul de a întrebuița mijloacele potrivite de îndreptare. Dacă se va face puțină tăcere în noi și în jurul nostru, nu vom întârzia să auzim glasul Domnului care vrea să vorbească sufletului nostru.

Biserica ca o bună mamă ne vine într'ajutor și ne cheamă la aceasta mântuitoare reformă, la acest mare har al milei lui Dumnezeu, implorându-ne par'că, nu cumva să nesocotim glasul Domnului. *Astăzi de veți auzi glasul lui să nu vă învărtoșați inimile voastre.* Să deschidem urechile și inimile noastre și să spunem cu S. Pavel: *Doamne ce voiești să faci?*

Sufletul nostru convins despre propria răutate și despre neșarmurita bunătate a lui Dumnezeu, nu va întârzia să ducă și trupul pe acest drum al reparațiunii, al pocăinței. Căci pocăința nu este complectă dacă înfrângerii inimii nu i se adaugă și înfrânarea trupului. Dacă sufletul a greșit, trupul nostru adesea i-a fost unealta și nu arareori izvorul păcatului. E cu dreptate deci, ca în pocăință și trupul să-și aibă partea sa. Aceasta cu atât mai mult că dacă nu este mereu înfrânat, trupul stârșește să pună stăpânire pe suflet și să-l ducă la pierzare. Biserica ne spune lămurit, că postul S. Paresimi, precum și celelalte feluri de înfrânări, a fost rânduit nu numai spre binele sufletului ci și spre a trupului. Cât este de rațională deci practica Bisericii — ce datează din timpurile cele mai vechi creștine, dela însuși Isus Cristos — de a impune trupului ajun și post și de a cere lăpădare dela tot ce poate ademeni și duce spre moleșală, îngâmfare, risipă sufletească, materialitate. Și mai ales cât e de maternă chemarea pe care o face Biserica în aceste zile sfinte, mai mult ca altădată, să săvârșim fapte de îndurare sufletească și trupească.

Cetim în cartea lui Tobia că „rugăciunea întovărășită de post și milostenie, ajunge mai mult ca orice comoară: scapă de moarte, șterge păcatele, deschide mila lui Dumnezeu și vieața cea de veci”. Iar în cartea Înțelepciunii

celim, că „precum apa stinge și focul cel mai mare, așa și milostenia nimicește păcatul. . . Inchide milostenia în sînul celui sărac și ea se va ruga ca tu să scapi de rele“. Strădania celui rău în lume nu cunoaște odihnă, el „umblă căutând pe cine să înghită. Și prada e așa de multă! Cine e într'adevăr creștin nu uită că spre aceasta s'a arătat Fiul lui Dumnezeu ca să strice lucrurile diavolului“. Și tocmai timpul sfântului post este acela care ne dă prilej și puțință să lucrăm împreună cu El la nimicierea „domnului acestei lumi“.

Să nu uităm că „rugăciunea și pocăința sunt cele două spirite puternice cari în aceste vremuri grele ne sunt date dela Dumnezeu, ca să aducem din nou la El omenirea căzută, ce răfacește în toate părțile fără călăuză: sunt spiritele cari trebuie să risipească și să repare întâia și principala cauză a oricărei răscoale și neascultări, a răscoalei omului împotriva lui Dumnezeu“ (Pius XI, Enciclica „Caritate Christi“).

Azi cei mai mulți cred că înfrânarea creștinească se reduce toată la lăpădarea numai de acele satisfacții și de acele plăceri ale simțurilor, cari conțin în ele însăși o vătămare a legii lui Dumnezeu și că pocăința toată se restrânge la părerea de rău pentru păcate și la observarea legilor bisericești ale postului și ajunului, cu toate acele largi îngăduinți pe cari le-a născocit o casuistică prea indulgentă comodităților omenești. Preoților le revine sarcina, nu tocmai ușoară, să sădească în conștiința

credincioșilor și să țină vie convingerea creștinească fundamentală, că răscumpărarea, așa cum a vrut-o Dumnezeu, este toată un mister de pocăință. Fiul lui Dumnezeu făcându-se om ca să răscumpere lumea, s'a pus în fruntea omenirii decăzute pentru a o aduce să se reînoiască prin pocăință. Cu pocăința sa, Isus o inaugurează și o face eficace pe a noastră, dar nu o înlocuiește. Când S. Pavel scrie Colosenilor: „împlinesc în trupul meu lipsurile patimilor lui Cristos pentru trupul lui care este Biserica“, afirmă necesitatea continuării pocăinței în membrele trupului mistic al lui Cristos, care este Biserica lui, prin suferințele și jertfa singuraticilor creștini, pentru a se face în felul acesta părtași răscumpărării sale. Ea este neapărat de lipsă pentru a repara abuzurile din trecut ale trupului și pentru a preveni eventuale rebeliuni din viitor. Și este un element esențial al vieții creștinești. O afirmă S. Pavel: „acea cari sunt ai lui Cristos, trupul și l-au răstignit cu patimile și cu poftetele“. Cuvinte, cari nu sunt decât ecoul fidel al cuvintelor lui Isus: „Cel ce vrea să vină după mine să se lapede de sine, să-și ia crucea sa și să vină după mine“.

Aceste gânduri trebuie să ne călăuzească pe toți în zilele sfinte ale marelui post și mai ales trebuie să le facem să pătrundă în sufletul și convingerea fiilor Bisericii noastre, pentru ca timpul sfântului post să fie ceea ce e rânduit să fie: *vremea bineprimită și zilele mântuirii*.

Disolvarea masoneriei.

Potrivit nouilor legiuri, stăpânirea a ordonat disolvarea tuturor lojelor masonice. Localurile au fost evacuate, arhivele sigilate și la porți a fost pusă strajă. Credem, că nu ne înșelăm bănuind, că lucrul era hotărât mai de mult. Așa se explică disolvarea de bună voie a masoneriei scoțiane, zisă și națională. Cei în fruntea ei, mai toți oameni de ispravă, naivi poate, s'au grăbit a se lăpăda de organizația învinuită că lucrează pe ascuns împotriva ordinei stabilite și a creștinismului.

Nu avem de gând să facem aici istoria masoneriei. Se poate, să fie o rămășiță a ordinului Temple-riilor ce a fost disolvat în urma unui proces vestit. Povestea, că ar fi descinzând dela lucrătorii cari au zidit templul din Ierusalim al lui Solomon, nu are nici un temei. Mai probabil ea a fost întemeiată numai în secolul XVIII, de filosofii enciclopediști cari au lucrat la dărâmarea vechiului regim din Franța. Neîndoios, masoneria a contribuit la izbucnirea revoluțiunii franceze și printre cei ce au dat atunci foc bisericilor, uci-

zând pe preoți și pe călugări, erau și masoni. Tot așa în 1871 când a izbucnit comuna în Paris. La fel și în secolul nostru, în Rusia, Mexico și în Spania. Pretutindeni, de câte ori a fost vorba de a lovi în creștini, s'au găsit printre acești vrăjmași ai lui Hristos, masoni.

Neconținut Papii au osândit masoneria, ca pe un fel de religie anti-creștină, primejdioasă cu atât mai mult, cu cât lucrează pe ascunse. Și Ortodocșii-Neuniți au spus de multe ori același lucru. Imediat după ce Biserica Română a fost recunoscută autocefală, Mitropolitul Calinic Miclescu într'o enciclică binecunoscută, a atras atențiunea Românilor asupra primejdiei masonice. Pentru cine știe, că Mitropolitul Calinic, în tot timpul păstoririi sale, a lucrat mână în mână cu Ion Brătianu, atotputernicul ministru din vremea aceea, nu e nicio îndoială că e absolut neserioasă afirmația că liberalismul dela noi din țară a fost mason. E drept, că a fost mason C. A. Rosetti. Așa se explică anti-creștinismul lui și pentru ce nici nu și-a botezat măcar copiii.

Masoni au fost în toate partidele și chiar în biserică. Prin 1922, cu ocazia unui jubileu masonic, s'a împărțit o elegantă broșură, în care sunt trecuți toți Românii cari au fost masoni, dela întemeierea masoneriei în România și până atunci. Printre ei figurează mulți dintre chiriarhii, ce au păstorit în Moldova și în Oltenia. Aci aflăm și pe Melchisedec Ștefănescu, Episcopul Romanului, cel care cu toate meritele necontestate nu a putut ajunge la Mitropolie, din pricina rusofiliei sale și pentru că era un mare admirator al țarismului moscovit. Este inadmisibil prin urmare, că acest arhieru a crezut, că masoneria era o organizație anticreștină. Probabil că nici actualul vicar al Patriarhiei nu a bănuit așa ceva, când s'a făcut mason și de aceea nu s'a lăpădat de ea, decât prin 1925, atunci când Patriarhul Miron i-a cerut acest lucru.

Așa a fost și este cu mulți, foarte mulți din masonii de ieri și de astăzi. Unii au crezut necontenti că masoneria nu este decât o societate filantropică, căci de sigur ea făcea milostenii. Alții și-au închipuit, că ea este o asociație mutuală de parvenire. Foarte mulți din cei ce au ajuns scriitori vestiți, oameni cu putere și bogăție, își datorează situația lor masoneriei. Toți aceștia nu sunt altceva, decât ceea ce se numește ariviști cu orice preț. Se prea poate că mulți din ei, nici ideea nu au măcar ce se ascunde mai profund în masonerie.

Mi se pare că are dreptate acel scriitor francez care spunea, că masoneria are două fețe: una nevinovată, pe care o cunosc cei mulți și alta ocultă și primejdioasă. Ori cum ar fi, când atâția scriitori și oameni serioși pretind, că masoneria lucrează pe ascuns și cu putere contra creștinismului și a ordinii stabilite, când pentru a face milostenii și alte acte de caritate, azi nu e nici o nevoie să te ascunzi sub rituri și jurăminte, este firesc ca guvernele, ce-și dau seama de răspunderea lor, să nu mai închidă ochii la existența unor societăți secrete și să le disolve. Lăsând

la o parte pe Hitler, care poate fi bănuț de patimă prea mare, în Italia, unde Mussolini niciodată nu a făcut antisemitism, lojile au fost închise sub strașnică pedeapsă. Tot așa s'a făcut în Portugalia cârmuită de un mare bărbat de stat, cum este Salazar, cel ce a pus regulă bună în țara ce se prăbușia văzând cu ochii. Ataturc e un anticlerical fanatic. El a distrus monarhia otomană și califatul, mână în mână cu masonii. Cu toate acestea, Președintele Republicii Turcești, a disolvat și el masoneria, din Ancara.

Așa fiind lucrurile credem, că nimeni nu poate face vreo vină guvernului român că s'a hotărât, în sfârșit, să disolve masoneria în România. Poate, că de făcea lucrul ăsta mai de mult, extremiștii din dreapta ar fi fost împiedecați dela multe și foarte regretabile acțiuni. Pentru că însă, actul acesta să pună capăt la orice bănuială și să liniștească sufletele celor înspăimântați prea mult de activitatea masoneriei, fără a se cădea în exagerări, se cade ca această disolvare să fie absolut reală. Noi nici nu ne îndoim, că așa va și fi, că așa și este în intențiunea cârmuitorilor noștri. Spunem numai, că ar fi de dorit, să nu se sfeterisească avutul mobil și imobil al desființatelor loji. Din vânzarea lui să se ajute spitalele. Așa se îndeplinește și intențiunea celor ce în bună credință, și-au adus obolul lor la lojele masonice. Așa cel puțin ni se pare nouă cari, fără a crede că toți masonii sunt așa cum se pretinde, credem, că bine fac ceice distrug societățile secrete, chiar atunci, când ele au numai un scop filantropic, pentru că sub masca lor se poate face și altceva. Mai ales ne bucurăm că disolvarea masoneriei naționale, a fost prilejul, la care și-au dat mâna frățește cei trei capi ai bisericilor apostolice dela noi: Patriarhul Român, Mitropolitul Blajul și Arhiepiscopul latin al Bucureștilor. Dacă disolvarea masoneriei va fi începutul unei mai strânse înfrățiri dintre acești trei, cu siguranță că masoneria va fi slujit într'adevăr la ceva bun.

M. T. C.

Episcopia de Hajdu-Dorogh

de I. GEORGESCU

De noua episcopie se ocupă și I. Ursu († 1925), atunci profesor de istorie la universitatea din Iași, pe urmă trecut la cea din București, în »Cauzele dezastrurilor noastre« din *Românul* (N-le 183 și 184 din 1912). Aceste cauze sunt neunirea, lipsa unei politici de centralizare și a unei confederații a neamurilor nemaghiare. Maghiarii au mai mult simț politic, pretinde autorul. Chiar creștinarea lor în forma catolică, nu în cea ortodoxă, e o dovadă. Catolicismul le-a procurat, zice el, odată cu dreptul de cetate în Europa, protecția factorului suprem al veacului de mijloc, care era Papa dela Roma.

Asupra acestei idei, el revine în »Politica papală«

din același ziar (No. 216 din 15. 10. 1912). »Tocmai pe când uriașul stejar care era imperiul roman se prăbușia la pământ«, cetim în acest frumos articol, »din cauza viermilor cari îl rodiau în interior și a vijeliilor cari îl bătuiău în exterior, își făcea drum spre vieață, ieșind de sub ruine o mlădiță mică la înfățișare, dar cu mare forță vitală, pentru că purta în ea sevă din vechiul stejar și era altoită cu rămurica vremurilor nouă a legii lui Isus. Era tânăra episcopie din Roma, care luase în grija sa soarta creștinilor Romani, după dispoziția puterii imperiale. Germinele ei de vieață consista, pe lângă nevoia creștinilor de a găsi mângăiere și ajutor în lupta contra barbarilor, în

secretul de dominațiune, în sistemul politic practic și realist, pe care l-a moștenit dela Roma păgână a împăraților. Spiritul acesta practic al Romanilor, bazat pe centralizare și pe fapte, făcu ca tânăra episcopie a Romei să capete o notă destul de diferită de a celorlalte episcopii din Răsărit. Pe când episcopii din Constantinopole, Antiochia, Ierusalim și Alexandria își cheltuiau energia prin discuții metafizice sterile, inerente spiritului elenic, cei din Roma își măriau influența și puterea prin fapte pozitive ca creștinarea barbarilor, ajutarea săracilor și a orfanilor. Era spiritul practic al Romanilor în contrast cu retorismul și teoreticismul grecesc. În continuare, prof. Ursu arată cum se înfăptuește idealul Romei pontificale în secolele XII și XIII. Popoarele Europei au profitat mult dela ea. »In treacăt fie zis«, recunoaște și el, »dacă am fi intrat și noi în sfera religioasă a Papilor, îndrăsnesc a crede că alta ar fi fost soarta noastră în viitor. Cu sprijinul moral și material al Papilor s'ar fi întemeiat de sigur un stat romanic în Carpați care ar fi făcut inutil crearea unui regat unguresc și ar fi dat cu desăvârșire alt curs istoriei din orientul Europei și noi ne-am fi putut realiza de mult misiunea noastră istorică«. Se ocupă, apoi, de noua episcopie de Hajdu-Dorogh, arătând cât e ea de dezastruoasă. Prin ea, S. Scaun și-a sdruncinat »propria situație, dându-și singur cea mai aspră lovitură, din care catolicismul din răsăritul Carpaților numai cu multă anevoință și după multă vreme se va putea reculege«.

Alte articole, publicate la loc de frunte, în același ziar, sunt: »Nu primiți otrava!« (No. 193 din 15. 9. 1912); »Rupte să fie pecețile!« și »Blăstămul bisericii gr. cat. maghiare« (No. 233 din 3. 11. 1912). Acesta din urmă sub iscălitura lui Ștefan Ciceo Pop, atunci deputat în parlamentul maghiar, mai târziu președinte al adunării deputaților și, ad interim, chiar al consiliului de miniștri în România întregită. În numele libertății de gândire el protestează împotriva ziarelor unite din Blaj, refractare tuturor năzuințelor schismatice.

Chiar venerabila *Gazeta Transilvaniei* dela Brașov, întemeiată și redactată atâta vreme de clericii Blajului G. Barițiu și Iacob Mureșianu, adăpostește, în acest timp, câteva lovituri piezișe la adresa Papii, a catolicismului, a unirii cu Roma. »Cine nu vede«, zice Mihai A. Popovici, fruntaș al Românilor Transilvăneni, nelipsit ministru în cabinetele formate de partidul național-țărănesc »că biserica greco-catolică maghiară e o armă politică, pe care Roma o închină puterii de Stat — e orb; și cine nu înțelege că nu mântuirea suferitorilor, ci răpirea conștiinței naționale e scopul acestei biserici — e nebun«. În consecință, el propune trecerea în masă a tuturor Românilor uniți la ortodoxie.

Articolele, notele, informațiile se sporesc asupra nefastei episcopii de Hajdu-Dorogh după vizitele așa de puțin canonice ale faimosului vicar Jaczkovics Mihály în primăvara a. 1913, după bomba dela Dobrișin

trimisă noiei episcopii de nihilști ruși și după procesul poruncit de sus, dela Buda-Pesta, împotriva părintelui G. Murășan și a credincioșilor săi »răsvrățiți« din Moftinul Mic la tribunalul din Satu-Mare. După aceste întâmplări, presa românească și cea ungurească nu mai iau dela ordinea zilei chestia acestei episcopii. Ba se ocupă de ea și presa străină. Așa sunt: Reichspost din Viena; Union din Praga; Katholische Kirchenzeitung din Salzburg etc.

Impotriva puhoiului de insanități debitate în cantități așa de mari, presa Bisericii unite ia atitudine dărză. Regretă și ea »greșala« politică-administrativă a Romei, dar nu vrea să audă de părăsirea credinței. Astfel e »In lături!« un caracteristic articol de Zenovie Pâclișanu în *Unirea Blaj* (No. 110 din 22. 10. 1912). Și el consideră »primejdios și greșit« pasul făcut de Roma prin crearea noiei episcopii. Nici el nu cunoaște un act istoric care să fi sfârșit așa »toate zăgăzurile buneii cuviințe, ale cinstei și ale cumișeniei, căci numai astfel îmi pot explica« — zice d-sa — scrierea și publicarea interminabilului număr de articole, cu cari năvălesc asupra bietului public cetitor toți scribii anonimi, toți îndrumătorii de contrabandă și toți farsorii iresponsabili îmbrându-și propriile soluții ca singurul mijloc de mântuire în clipele acestea grele. Toți neputincioșii au pus mâna pe armă și au îmbrăcat toga de luptător și toate cugetele seci au eșit din întuneric și-și iau aer de capete gânditoare și îndrumătoare, toți eroii de cafenea și analfabeții au devenit dintr'odată naționaliști înflăcărați și ziarști de forță. — În gălăgia aceasta de bălcu a încetat orice disciplină și orice putință de orientare. Glasul celui chemat e înecat de urletele răgușite ale nechemaților cari țipă alături de el, și capetele luminate dispar în marea de scăfârlii găunoase. În continuare, autorul, cleric învățat, regretă că *Românul*, organul oficios al Partidului Național Român, încurajează această anarhie, publicând exhibițiile bolnave ale unui fante ca »Veniiți, apostoli!« etc. Datoria acestui organ nu e de a încuraja anarhia, ci de a o slăbi, de a întări disciplina și ascultarea, de a crea unitate națională de ordin superior, fără colorit confesional și să fie la distanță pe pescuitorii în apă tulbure. »Organul autorizat al comitetului nostru național« — urmează d-sa — »trebuie să țină seamă de sentimentele și de convingerile religioase ale cetitorilor săi, cari sunt sentimentele și convingerile unei jumătăți a neamului nostru din Ardeal și Ungaria, și că cu acestea nu se poate juca nimeni și nu-i este iertat nimănui să le jignească, și mai ales nu-i este iertat să o facă ziarul oficios al partidului nostru. În politică, s'a putut trece dela pasivitate la activitate, dela reclamarea autonomiei Ardealului la abandonarea ei, dela intransigență la oportunism fără nici o sguđuire adâncă; în chestiile religioase, însă, astfel de salturi, ori cât am fi de obișnuiți cu ele din alte domenii, pot fi dezastruoase«.

CRONICI

— Activitate Agristă. — Oradea-Catedrală.

Duminecă 7 Martie 1937 A. G. R. U. organizația catedralei a aranjat un mare festival artistic, în sala festivă a Școlii Normale Române Unite din Oradea, sub înaltul patronaj al Excelenței Sale Episcopului Dr. Valeriu Traian Frențiu.

D-l Dr. Vasile Caba, în conferința domniei sale, »Scriptura și mirenii« arată cum Providența divină s'a îngrijit de omenire în V. T. până la venirea lui Mesia, ilustrând lucrul acesta cu diferite etape din Sf. Scriptură a V. T.

După venirea lui Cristos, arată chemarea Apostolilor, cari și au lăsat totul la cuvintele: »Vino după mine«. D-l conferențiar își pune întrebarea că oare s'ar mai găsi și azi astfel de imitatori de-ai Apostolilor? Azi și-ar mai lăsa cineva toate la chemarea unui om care n'are nici unde să-și plece capul?

Arată apoi răspândirea »Evangheliei« la neamuri, și venerația deosebită ce o aveau și o au marii gânditori: Dickens, Scott, Kant, Rousseau etc., — față de „singura carte“: Sf. Scriptură; care singură merită numele de carte.

În consecință, D-l conferențiar, îndeamnă la citirea și urmarea Sf. Scripturi, lăsând explicarea și interpretarea ei pe seama sf. Biserici, care singură are dreptul și putere la aceste.

Societatea muzicală »Doina« dirijată de Domnul A. Z. Bornemisa în execuția celor 5 puncte muzicale a întrecut așteptările. Munca depusă de harnicul și neobositul A. Z. Bornemisa a fost răsplătită cu aplauzele nesfârșite ale mulțimei din sală. A reușit admirabil Solo-ul de violoncel acompaniat de pian, executat de Domnul Pop Avram și D-șoara Lucaciuc Elena. Domnul Ghiura Marius elev clasa VIII liceul Gojdu a executat impecabil cele două solo-uri la vioară.

Marea sală festivă a școlii Normale Unite s'a dovedit și de data aceasta a fi neîncăpătoare.

— **Holod.** Duminecă 21 Februarie a. c. comitetul »Cercului agrist Holod și jur« s'a deplasat în parohia Holod, împreună cu agrisții din Vintire, Rogoz, Mociar și Dumbrăvița, pentru a asista la serbarea agristă aranjată de Agru din Holod.

Cu tot timpul nefavorabil sala școlii primare s'a dovedit neîncăpătoare pentru a cuprinde mulțimea celor dornici de a asista la desfășurarea programului.

Serbarea începe la ora 14 d. p. m. Primul punct din program este cântarea »Salutul Agrist« cor, compoziția tânărului și talentatului inv. D-l T. Bondar din Holod. Urmează cuvântul de deschidere a neobositului președinte D-l A. Văcărescu, care plecând dela Evang. Vameșului și a Farizeului face o aplicare foarte nimerită asupra Vameșilor și Farizeilor zilelor de azi, inzistând cu toată puterea asupra necesității, ca oamenii

în toate actele și lucrările lor să se compoarte ca și Vameșul; apoi declară ședința deschisă,

Elevii școlii primare din loc, declamă mai multe pozii și cântece Mariane executate în cor. Intre ele își ține conferința D-l inv. Ioan Berca din Vintire despre »Familie«. Conferențiarul arată în mod documentat cari sunt dușmanii interni și externi ai familiei, și prin exemple plastice dovedește mijloacele de combatere ai acestor dușmani. A fost o conferință cu multe învățături creștinești.

A făcut multă veselie și voie bună monologul »Pocăitul« și dialogul »Țiganul la târg«.

O surpriză plăcută a făcut asupra tuturor, corul copiilor cari au executat cântarea »Roz-marin«, compoziția D-lui inv. T. Bondar«, aplauzele nu mai conteau, iar autorul a fost viu felicitat de către întreg comitetul Agrului. Urmează o a doua conferință a D-lui inv. pensionar Ioan Iancu despre. »Îndepărtarea străinimilor din limba românească«. Mărturisim că a fost o conferință ascultată cu multă încordare și mereu întreruptă de aplauze și aprobări din partea celor prezenți. E păcat că astfel de conferințe populare rămân nepublicate.

La sfârșit Păr. V. Ghergariu, într'o cuvântare tinerească, mulțumește tuturor cari au participat la serbare și în deosebi d-lui inv. T. Bondar care printr'o muncă desinteresată a pregătit, singur, această serbare reușită atât de bine; aceleași mulțumiri le adresează celor doi conferențiar, pe urmă invită pe cei prezenți să participe la »Bindecuvântarea Euharistică« ce s'a oficiat la biserică de către Păr. V. Muntean și Păr. E. Pantea. Predica a rostit-o Păr. C. Marian din Rogoz despre »Iubire«. A fost o predică atât de bine expusă încât nu va rămânea fără efect în sufletul celor ce au ascultat-o.

Pe urmă întreg comitetul împreună cu oaspeții au fost invitați la casa parohială unde după discutarea mai multor chestiuni, fiecare a plecat cu impresiile cele mai plăcute și cu convingerea că această serbare a fost una dintre cele mai bine reușite până în prezent în Holod. Laudă și recunoștință celor ce au organizat-o și în deosebi mulțumiri tinărului inv. T. Bondar care ne-a produs momente atât de plăcute cu ocaziunea acestei serbări agriste.

— **Ioaniș.** Cercul Agrist Ioaniș și jur, în acest an și-a ținut prima ședință festivă în ziua de 28 Februarie în parohia B. Somcuiș, cu un program bogat, și bine executat, de către tineretul agrist din aceea parohie, sub conducerea preotului local Emilian M. Pașcadi. Sala școlii primare unde s'a desfășurat programul, a fost neîncăpătoare pentru numerosul public. Intre cei prezenți am putut remarca pe M. On. D. Dr. Valeriu Hetco protopop, D-l G. Santău judecător Beiuș, P. L. Marele, P. A. Egri, D-l și D-na Rău dir. inv. D-na Földes și un mare număr de agrisți din parohiile Fiziș, Ioaniș și din loc.

S'a desfășurat un program compus din coruri, poezii, dialoge și o piesă, predate toate cu mult simț. În cadrul programului își fine conferința Păr. L. Marele despre »Sudalmă«, arătând, cât de multe rele se produc din cauza acestui obicei rău, care e așa de lăjit între fiii neamului românesc, arătând prin învătăuri și pilde foarte potrivite cum am putea să ne debarasăm de acest limbaj murdar și vătămător pentru Dumnezeu și aproapele nostru. La sfârșit îndeamnă pe cei prezenți să lupte din răputeri și să stârpească din mijlocul lor orice sudalmă. Păr. prof. V. Hetco, în câteva câteva cuvinte, arată necesitatea de-a ne întruni cât mai des în asemenea ședințe.

La sfârșitul acestei reprezentării, preotul local mulțumește în numele credincioșilor, tuturor acelor, cari au obosit pentru a fi de față la aceasta serbare, și mai ales acelor cari au contribuit cu ceva pentru buna reușită a serbării. Toți cei prezenți, au luat apoi parte la »Binecuvântarea Euharistică« oficiată de către M. On. Dr. Valeriu Hetco.

Păr. A. Egri fine o predică frumoasă plină de elan și avânt tineresc despre »Iubirea Inimii lui Isus față de oameni și cinstea ce o datorăm noi Inimii sale euharistice.

L'a sfârșit, în casa parohială, se discută unele chestiuni cu privire la bunul mers al Agrului în acest cerc agrist, și se fixează locul jinerii viitoarei ședințe.

BIBLIOGRAFIE

— Două documente papale despre misiuni traduse de Păr. Ioan Georgescu, Oradea 1937. Pag. 32. Prețul 3 Lei.

Revista orădană »Micul Misionar« publică Nr. 1 din broșurile pe cari vrea să le tipărească. Cuprinde enciclica papală »Maximud Illud« din 30 XI. 1919 a Papei Benedict al XV-lea și omilia de Rusaliu a Papei Pius al XI-lea, rostită în ziua de Rusaliu 1922 în basilica Vaticană cu ocaziunea sărbătoririi celui de al treilea centenar al Congregației de Propaganda Fide. În ambele se vede grija cea mare a Vicarilor lui Cristos pentru opera misionară, pentru răspândirea adevăratei credințe în mijlocul acelor cari zac încă în întunec și în umbra morții Micul Misionar a făcut un lucru foarte bun, punând în mâna publicului într'adevăr două documente, într'o limbă românească admirabilă — căreia păcat că nu i se potrivește și execuția tehnică a broșurei. — Se recomandă din suflet tuturor ca să vadă grija mare a Bisericii Catolice pentru misiuni, greutățile misionarilor și ceea ce li se cere credincioșilor: ajutorarea lor prin rugăciune și danii. Să nu se uite că: »chiar dacă un singur suflet se pierde prin zăbava noastră, prin lipsa noastră de dărnicie e o mare răspundere la care, poate nu ne-am gândit prea adeseori în viața noastră«. (Papa Piu XI). Broșura se poate comanda dela Redacția revistei »Micul Misionar« Oradea, Parcul Ștefan-cel-Mare 8

— *Uniunea internațională de studii sociale din Malines: Codul Social*, tradus de Gh. P. Gheorghiu și Filip Luzis. București, Cartea Românească 1937. Pag. 115. Prețul 60 Lei.

E vorba de schița unei sinteze sociale catolice, tradusă în limbile italiană, spaniolă, germană, polonă, olandeză, engleză, portugheză și chineză, rezultatul multor gândiri și aplicări

practice din celebrele enciclice ale Papiilor Leon al XIII-lea, Benedict al XV-lea și Piu al XI-lea, la cari a ajuns Uniunea internațională de studii sociale din Malines, întemeiată sub prezidiul regretatului Cardinal D. Mercier. Actualmintea Uniunea are ca prezident pe Card. van Roey primatele, Belgiei și numără ca membri profesori universitari, deputați savanți din Europa și America. Codul social în cele 7 capitole tratează și expune pe larg cele trei mari idei pontificale: trecerea dela faza sindicalistă la faza corporatismului economic, desproletarizarea muncitorilor și transformarea salariatului cel puțin la parte asociat, cari vor avea de rezultat aplanarea conflictului dintre capitaliști și muncitori, patroni și proletari.

Ultimul capitol e viața supranaturală, viața dusă în împărăția lui Cristos, în care legea Sa suverană va guvernă și în sânul căreia nu e nici ambiție, nici gelozie.

Nu se poate face un rezumat al cărții. Cele 179 de articole trebuiesc citite, propozițiile de propoziție cuprinzând numai și numai esență și nimic superfluu. Viața familiară — drepturile și datorile, — Viața cetățenească — elementele, conducerea, raportul dintre stat și biserică, — Societatea profesională, Viața economică, — unde se expune pe larg teoria producției, proprietatea, greva, salariu, impozitul, dreptate și caritate. — Asociațiile particulare, Viața internațională, iată textul celor tratate.

Ca execuție tehnică, limbă, stil, cartea se prezintă bine.

— Pr. Iosif Tălmăcel, franciscan: »Cântărețul catolic« Editura autorului Bacău. Biserica catolică 1936, f. 16°, pag. 288 Prețul 25 Lei.

Zelosul paroh de Bacău prezintă cetitorului broșura de mai sus adresată în primul rând catolicilor de rit-latin, găsim în ea fiecare credincios un adevărat »vade mecum«. Cuprinde rugăciunile obișnuite, actele de credință, nădejde și iubire, Sf. Liturgie, diferite cântece latinești, litania lauretană, vecernia, cântece românești în timpul liturghiei cetite, precum și peste 130 de alte cântece în cinstea Mântuitorului, Preasfântului Sacrament, a Maicii Domnului, a Sfinților, pentru misiuni, advent, Crăciun, Postul Mare, etc. Cântecele sunt compuse cu scopul de a îmbogăți literatura noastră religioasă și a prezenta poporului imnuri mai potrivite cu mintea și inima lui. Ritmul, rima, totul e popular ca să fie cât mai adaptabile poporului. Să nu caute nimeni aranjamente moderne în cântecele Păr. Tălmăcel Ele sunt făcute ca să înalțe sufletele la Dumnezeu, care nu vrea cine știe ce știință ci numai simplitate de copil. Avându-se în vedere că și în biserică noastră se cântă la diferite ocazii multe cântece asemănătoare celor din cartea Păr. Tălmăcel, care cuprinde tot ceea ce trebuie să știe orice catolic, recomandăm cu toată căldura »Cântărețul Catolic«. M.

— *Iullu Maior: Tălcul Evangheliilor*, din Duminecile de peste an, Blaj 1936, Prețul: 34 lei.

— *Iullu Maior: Durerea, sora noastră nedespărțită*, Blaj 1936, Prețul: 12 lei.

— *Dr. Ilie Dăianu: Leul dela Șișești* Cluj 1936, Prețul: 62 lei.

— *Fr. A.: Sfântul Anton de Padua*, viața și novena, Bixad 1937, Prețul 8 lei.

— *Sobin G. Truția: La răspântie*, piesă teatrală în 4 acte, Oradea 1937, Prețul: 8 lei.

— **Anunț!** Societatea »Sf. Ioan Gură de Aur« anunță pe P. On. Preoți și cititori ai »Vestitorului« că a pus sub tipar o nouă carte de rugăciuni, cartea răposatului Ioan Genț fiind de mult epuizată. Noua carte are titlul: *Flacăra Credinții* și e compusă de Păr. canonic Dr. Aloisie L. Tăutu, cuprinzând textul integral al celor 3 Liturghii, Paraclis, Acaftist, Vecernie, Utrenie, Meditații, Sfintele Taine etc., după cele mai noi exigențe sufletești. Exemplarul de peste 500 pagini (format mic), legat în pânză peste tot costă 50 Lei. Vor fi și exemplare legate lux, al căror preț se va anunța ulterior. Cartea va fi gata complet la 1 Aprilie crt. Se pot face comenzi la »Soc. Sf. Ioan Gură de Aur« Oradea. Parcul Ștefan cel Mare 8. Rabat 10—20%.